

ՔԱՐԱՔԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՆՐԱՅ ԲԱՐՈՍԵԱՆՆԵՆ, ԲՆԱԿԱՆՆԵՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱՆՆԵՆ, ԵՒ ԱՐՅԻՏԲԱՆՆԵՆ

ՀՐԱՄԱՆ ԿԵՅԱՄՍ ԵԱՅ

ԱՍՏԻՒԱՆ ԸՐԶԱՆ

1862

ԹԻՒՂՈՒՆ 7. ՄԱՅԻՍ 5

Հայաստանի ամեն Երկու անգամ
Վեցամեայ գինն է 8 ֆրանկ
Ինքնին գուրա ճամբու ծախքը միս-
նեղ 9 ֆրանկ
Ստորագրութիւնները շնորհին սկիզբին
կցուցին
Համարներն ուղարկած անգամը ճամբու
կամ ծրար չընդունուիր :

Ստորագրութեան անգամն են
Ինքնին ծախքին գրասենեակէ կը-
րին խան, Սիւ 5
Է. Գալիս, մեծաբնիկ ին թ. Գա-
լիսներեանին սենեակը Պաշտը զոցար
կամուրջին գլուխը. եւ Բնակարանի
ընկերութեան ընկերացուցնց, Եւս նոր
խան, Սիւ 6 :

Հաշիւ, մեծաբնիկ Յ. Ս. Գալիս-
նեղ, Փոսթիւ : M. A. Mourad, Rue du Dra-
gon, 26.
Բանկէթիւր, D. Eklér, George
Street, 78.

ԲԱՐՈՍԵԱՆՆԵՆ

ԱՍՏԻՒԱՆ ԵՒ ԵՐԶԱՆ

Չեմ կրնար աչքերս բռնալ առանց դարմա-
նալու այն արուեստին վրայ՝ որ բոլոր բնութեան
մէջ կը փայլի : փոքրագոյն նայուած մի բառական է
ճանչնալու կամ նշմարելու այն Չեմքը՝ որով ա-
մեն բան կըլտ :

Եթէ բազմաթիւ մարդիկ՝ իրենց բարակ եւ
հանճարեղ մտքովը՝ բնականաբար բնութեան վրայ
ձգուած նայումը քով զԼստուած չգտած են, պէտք
է որ զարմանանք : որովհետեւ այն կրքերը՝ որոնք
զրոյցած են զանոնք, անոնց մտած անընդհատ
քայքայումներ կը պատճառեն : եւ կամ այն սոսոյզ
նախապաշարումները՝ որոնք այն կրքերէն կը ծնին,
այս անձն եւ սքանչելի տեսարանը անոնց աչքերէն կը
ծածկեն :

Մարդիկ այսպէս կապրին, ամեն բան Լստ-
ուած կը բարդէ, բայց ասոնք զայն եւ ոչ մի տեղ
կը տեսնեն : Բոլոր բնութիւն իւր Հեղինակին գո-
յութիւնը կը ցուցնեն :

Տիեզերաց մեքենան անաշտորդ զօրութիւնը
նրափ որ արդար : նրալ, հասնաւորն, ստոյգ եւ
յօղտակարճ բերրի է, այնչափ ալ պէտք է որ ամե-
նազօր եւ ամենակարող ձեռք մի այն ամեն բանէ կա-
տարեալ զօրութիւնը զխնայ ընտրել :

Ըստ ինքնագոյ ինքնութիւնը, որ երկինքն ու
երկիրը ստեղծեց՝ անհուն եւ անշարժ լոյս մի է, որ
ամենուրեւ ալ կը հաղորդուի եւ ինքը անբաժանելի կը
մնայ : գերբնական եւ անպարագրելի ճշմարտութիւն
մի է՝ որ բոլոր ժամերը կը լուսաւորէ : ինչպէս որ
արեգակը բոլոր մարմինները կը լուսաւորէ : Ո՛վ
որ այս անաղօտ լոյսը բնաւ տեսած չէ՝ անիկայ ի
ծնէ կոյրի նման կոյր է, եւ իւր կեանքը խորին զի-
ջերուան մէջ կանչուին, նման այն ժողովրդոց՝
որոնց վրայ տարուան շատ ամիսներու մէջ արեւ չի
ծաղիր : Իմաստուն կը համարի իւր անձը, եւ ան-
միտ է : կը կարծէ որ ամեն բան կը տեսնէ, եւ բան
մի ալ չտեսներ, եւ բան մի չտեսած կը մեռնի : Ըս-
տաւելն եթէ տեսնելու ալ ըլլայ՝ աղօտ ու սուտ
նշոյլներ, սնոտի ստուերներ, եւ բնաւ ճշմարիտ
էութիւն չունեցող առաջը պատկերներ կը նշմա-
րէ : Ըստպէս մարդիկ զգայութեանց հաճոյքներու
եւ երեսակայական հրապոյրներու մէջ ինկած են :

ուրեմն հարկ եղև թողուլ զնա և մեկնել, և ժեշտմբ ի յետուստ յառեալ անքթիթ զաչան ի նա . Ո՛վ բաղդ, ասէր, Ո՛վ բաղդ, ո՞վ կարացէ ուրեմն ապաստանիլ ի քեզ: Դիւցա՛զնն, արդա՛րն, իմաստո՛ւնն Պեղեղեր. Ա՛հ, զայս նուագ երանի զանձն պարտ է վարկանել ի բրեւն զերկիր: Սոյն օրինակ ահա խօսելով արքայն Վանդալաց վերտին էստ զբա՛հ ի ձեռին:



ՊԵՏԵՍԻՆԵՆԻ ՀԱՐՑԱՄԵՆ 464 ԵՐԵՍԻՆ

Ե. Աւետիգիս Եօթն Հրաշագիրքերց Ինչ եցոմ

Ե. — Պատմադիրները այս հարցման հարկաւոր եղած տեղեկութիւնը չեն մատակարարեր մեզ: 'Նախ և յառաջ ըսինք որ հիները՝ աշխարհիս Եօթն Հրաշալեաց վրայ միաբան չէին: Եթէ մի քանի հեղինակաց հաշուածները համրենք մի առ մի՝ տասն և երկու կամ տասն և հինգ հատ կը դառնանք: Բայց ընդհանրապէս հետեւեալներուն միայն նոյն անունը կուտացուէր: Ինչպէս են՝ Բաբելոնի պարտէզները, Եդիպտոսի բուրգերը, Ուլիմպիական Դիօսի արձանը, Բաբելոնի պատերը, Ռոմոսի հսկայ արձանը, Եփեսոսի Անահայտաճարը, Մաւսոլեայ գերեզմանը: Հասարակօրէն այս թըւոյն վրայ կաւելցընեն նաև Աղէքսանդրիոյ փառքը:

Ե. — ԲԱԲԵԼՈՆԻ ՊԵՏԵՍԵՅՆԵՐ՝. — Շամիրամ թագուհիէն շինուած. ասոնք գետնէն վեր՝ կամարներու և սիւներու վրայ հաստատուած էին. ջրերը՝ ջրաբաշխական մեքենայներու միջնորդութեամբ վեր բարձրանալով՝ նոյն պարտէզներուն բազմաթիւ ծաղիկներուն և ծառերուն զովութիւն, կենդանութիւն և զարթութիւն կուտային: Հիստասպեան Դարեհէն Բաբելոնի առնուիլը՝ Ասորեստանի հինօրեայ մայրաքաղաքին պայծառութեանն ու երջանկութեանը մեծ հարուած եղաւ: Երթալով կաւուէր միշտ, և Սղապոյնի ժամանակները՝ մեծաւ մասամբ աւերակ դարձած էր Բաբելոն, և իւր նախանձորդը՝ (1) իրեն փառաւորութեանը և մեծութեանը ժառանգորդ եղած էր:

(1) Մելեկիան՝ զոր Սեւեակոս-Նեկադոյն շինած էր՝ Բաբելոնի պատերէն երեք հարիւր մղոնի չափ հեռու:

Պարսից երկրորդ կայսրութեան՝ Արաքայինքէն յաղթութեան ժամանակները, Շամիրամի պարտէզը կանգուն բոնող շէնքերը բոլորովին աւերակ դարձան: Դարերու եղծման և աւերման դործողութիւնը այնչափ մեծ եղած է, որ այսօրուան օրս ամենայն կերպիւ միաբան չեն՝ Բաբելոնի բուն շինուած տեղին ուր ըլլալուն վրայ:

Բ. — ԲԱԲԵԼՈՆԻ ՊԵՏԵՍԵՐ՝. — Մի և նոյն պատճառները եղան Բաբելոնի պատերը և անհետացնողները: Ինչպէս պարտէզները՝ նոյնպէս ասոնք ալ Շամիրամէն շինուած էին, քրիստոնէից թուականէն երկու հազար տարւոյ չափ յառաջ: Հարիւր տղնձէ դռներ ունէին ասոնք: Այս պատերուն բարձրութիւնը երկու հարիւր ոտք էր, լայնութիւնը՝ յիսուն, և երկու (ոմանք կըսեն տասը) կոթ՝ կրնային քովէքով անցնիլ տանիքին վրայէն, այսչափ հաստ էին այս պատերը: Դարեհ Բաբելացոց ապստամբութեան և սառակի յամադութեամբ իրեն զէմ՝ զնեւուն համար՝ բարկացած, երբօր քաղաքը նուաճեց, իսկոյն պատերը և հարիւր դռները փլցընել առաւ:

Գ. — ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲՈՒՐԳԵՐ՝. — Ամեն մեծերը, այսինքն Կիզէի (Ghize) բուրգերը, մինչև ցայսօր կանգուն մնացած են: Մեհեմմետ — Ալին միտք ունէր՝ այս բուրգերը կազմող անթիւ քանդակեալ քարերը՝ 'Նեղոս գետը բաժնելու համար դործածել տալու, բայց այն ժամանակ իւր ծառայութեան մէջ դառնուող Ֆրանսացի երկրաչափները, այս խորհուրդը մաքէն բոլորովին հանել տուին: Այս ահագին և հոյակապ շինուածներուն շրջապատը՝ աւելի փոքր բուրգեր բարձրացած են, որոնք՝ ինչպէս առաջինները, շիրիմներու տեղ կը դործածուէին: Մի քանիները Արապներէն կործանուեցան, որոնց յափշտակիչ բնաւորութեան բան մի չհաւասարիր. ասոնք գերեզմանները կը փորեն, անոնց մէջէն թանկադին իրեր գտնելու յոյսով: Ասոնք շատ ժամանակ կրակ վառելու համար հօփա կը դործածէին, որ շահաւետ միջոց մի է այրելի նիւթ հաղուադիւտ եղող երկրի մէջ: Մոմիաներուն այսչափ քանդուելէն և այրուելէն ետք՝ դարձեալ անոնց թիւը անհաւատալի է մինչև ցայսօր, և ասիկայ հին Եդիպտացոց՝ Երենց մեռեալներուն վրայ ունեցած մեծ յարգութիւնը, և մարմինները թաղելու և պահելու մասին ունեցած հոգատարութիւնը կը ցուցնեն:

Դ. — ՈՒՒՄՊԻԵԿԵՆ ԴԻՈՍԻ ԱՐՁԱՆ՝. — Փիգիասի այս երևելի ձեռակերպը Ուլիմպոյ տաճարին մէջ կը գտնուէր, որուն գետնին տակ թաղուած կտորները քանի մը տարի յառաջ

Միշտ անպակաս կը լինէր ,
 Ո՛վ չի խաբուիր այնպէսէն ,
 Ո՛վ գիտէր թէ կեղծանոր
 Եւ բարեկամ վառնդաւոր :
 Չուարժմութեան մէջ յաւեռ
 Բովէս պակաս չէր լինէր .
 Թշուառութեանը մէջ իսկ
 Ինձ վշտակից կը կանգնէր ,

Ի՛նչ գիտնայի ես անոր
 Ի՛նչեւ ինձ վառնդաւոր :

Միշտ երեսանց անկեղծ էր ,
 Եւ մտերիմ բարեկամ ,
 Ուրիշ տեղ չիս նախադէպ
 Վասն ինձ լարէր թակաբողներ :
 Չը գիտէի ես անոր
 Ի՛նչեւ , ո՛հ , կեղծաւոր :

Ուրախ էի անկանկած
 Ընկեղծ սիրոյս փոխարէն
 Մէր դանեղով անորմէն
 Չոր սիրէի իմ սրբաէն :
 Չյուսալով որ նորա սէր
 Ընկեղծ սրտէ չէր բղկներ :

Բայց վերջապէս իմացայ՝
 Որ կեղծ սէր էր սէր նորա :
 Վասն շահի բարեկամ
 Եւ նա ինձի չարակամ ,
 Գիտցայ անոր ես յայնժամ
 Ի՛նչեւ կեղծ բարեկամ ,
 Գարեգին :

ԶՈՒՐՈՒՄԻ ՎԵՐԱՄԻ

Շարունքէն , որ խիստ գիւրութեամբ շատ
 լեզուներ կը խօսէր . միշտ սովորութիւն ունէր ը-
 նելու թէ “Ազանիւրէն խօսիլ պէտք է Ըստուած-
 ներուն հետ , Իսաակէրէն՝ բարեկամաց հետ , Փը-
 հանսերէն՝ ծանօթներու հետ , Գերմաներէն՝ զին-
 ւորներու հետ , Ընկիւրէն՝ սաղերու հետ , Հուն-
 դարերէն (Մաճահերէն) ձիերու հետ , և Պոս-
 մերէն՝ սատանային հետ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԱՐԱՐ

Որուն լուծումը գտնուած չէ և զընդունելիք աւելունի

ԵՇԽԵՐՀ

ԵՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Իւր 157 թուոյն մէջ Հանելուկին Լուծումը

Հանելուկին իմացայ նոր ,
 Եւ կը փութամ ըսելու որ ,
 Ընով թող իւր երես ծածկէ ,
 Թէ տմեկոտն , թէ յանցաւոր :

Հազար խորհէ
 Հեղ մի խօսէ

ԵՈՒՆԻՏԵՐԵՆ

Օգոստոս , Մայիս 5 , 1862

Մի քանի դրամաց զիններն ու արժողութիւնը :

	Փոխանակողի ստակ .	Թուրքացի ստակ
Օսմանեան լիրա մէճ :	443 ¹ / ₄	423
Ըրծաթ մէճիտիյէ . . .	22 ³⁶ / ₄₀	24 ¹ / ₄
Մաճահուտիյէ խոշոր . .	98	404 ¹ / ₂
Նոր քսանոց ոսկի . . .	23 ²⁸ / ₄₀	23 ¹ / ₄
Ընկիւրէն լիրա	426	434
Շէլին	6	6 ¹ / ₂
Լ . Նարոնէն ոսկի		
20 Փրանքոյ	99 ¹ / ₂	406
Բոլ Լմբէրիալ	400	406 ¹ / ₂
Քարսովանց խոշոր . . .	49	20 ¹ / ₄
” կոտորակ	48 ³² / ₄₀	20
Քրմից Ըստրիոյ	38 ¹ / ₄	62
Մաճառ	37 ¹ / ₄	61
Չիլէքլի	23	26 ¹ / ₂
Տիլէքլի	26	27 ¹ / ₂
Մէտիոլան (Էլմիլ)	20 ¹ / ₂	22
Բրուսիան	47 ³² / ₄₀	49
Սվանց	4	4 ¹ / ₄
Ֆիլորին	3	3 ¹ / ₄
Հինգոց խոշոր 0/0 . . .	4 ¹ / ₄	42
” մանր 0/0	3 ³ / ₄	44 ¹ / ₂

Փոխանակող-Էլմիլ (Համպիլ) Գիւրը ,

Օսմանեան լիրա 115 ¹/₄ Հաշ-Էլմիլ :
 Լոնտրա . 3 ամիս 422-424 .
 Մարսիլա . , , , 494-497 .
 Թրիեստ . , , , 370-374 .

ՏՆՕՐԻՆ

ԳՐ . Պ . ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ

ՕՍՏԻՒՆԻՆ

Ի ՏՈՒՐԱՆԻ ՏԵՏԵԱՆ